

7.2 коп.

СЪГЛАСУВАНО:

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СЪВЕТ ПО ВЪОРЪЖЕНИЯТА
ПОСТОЯНЕН СЕКРЕТАР НА ОТБРАНАТА

_____ 2014 г.

СЕКРЕТАР НА СЪВЕТ ПО ВЪОРЪЖЕНИЯТА
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ „ИНВЕСТИЦИИ В
ОТБРАНАТА”

[Signature]
05.12 2014 г.

ДИРЕКТОР НА ИНСТИТУТ ПО ОТБРАНА
ПРОФ. Д-Р ЛАЗАРОВ

_____ 2014 г.

ПРАВИЛА ЗА РАБОТА ПО ВОЕННА СТАНДАРТИЗАЦИЯ

Част 1

Общи положения

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	3
1. Обект и област на приложение.....	4
2. Позоваване	4
3. Термини и определения	4
3.1. Военна стандартизация	4
3.2. Военни стандартизационни документи (ВСД).....	4
3.3. Военен стандарт.....	4
3.4. Военна техническа спецификация	5
3.5. Стандартизационно споразумение на НАТО (STANAG).....	5
3.6. Стандартизационна препоръка на НАТО (STANREC).....	5
3.7. Съюзна публикация (стандарт) на НАТО (NATO STD)	5
3.8. Свързан (поддържащ) документ към стандарт на НАТО (SRD).....	5
3.9. Оперативна съвместимост.....	5
4. Същност на военната стандартизация	5
5. Основни цели и задачи на военната стандартизация	5
5.1. Основни цели на военната стандартизация	5
5.2. Основни задачи на военната стандартизация.....	6
6. Принципи на военната стандартизация.....	6
7. Видове стандартизационни документи.....	6
7.1. Национални стандартизационни документи	6
7.2. Военни стандартизационни документи.....	6
7.3. Стандартизационни документи на НАТО.....	6
8. Прилагане и позоваване на стандартизационните документи.....	6
8.1. Прилагане на стандартизационните документи.....	7
8.2. Позоваване на стандартизационните документи	7
9. Организация и изпълнение на дейностите по военна стандартизация в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.....	7
9.1. Общи положения	7
9.2. Институт по отбрана „Професор Цветан Лазаров”	7
9.3. Постоянна работна група по стандартизация.....	8
9.4. Постоянна работна група по терминология.....	8
9.5. Експертен съвет.....	8
10. Основни дейности, свързани с военните стандартизационни документи.....	8
11. Основни дейности, свързани със стандартизационните документи на НАТО.....	8
11.1. Ратификация на STANAG	8
11.2. Одобряване на STANREC	9
11.3. Процедура за ратификация на стандартизационните споразумения на НАТО и за одобряване на стандартизационните препоръки на НАТО	9
12. Взаимоотношения с външни звена, органи и организации по въпросите на стандартизацията	9
12.1. Общи положения	9
12.2. Взаимоотношения с Българския институт за стандартизация	9
12.3. Взаимоотношения с други организации в областта на военната стандартизация	9
12.4. Взаимоотношения с Офиса на НАТО по стандартизация.....	10
13. Обучение на специалисти	10
13.1. Участници в обучението	10
13.2. Методи за обучение.....	10
14. Достъп до стандартизационните документи	11
14.1. Чрез информационна система „СТАНДАРТ”	11
14.2. Други начини за достъп до стандартизационните документи на НАТО	11

ПРЕДГОВОР

Част 1 на Правила за работа по военна стандартизация определят общите положения в дейността по военна стандартизация, а така също целите, задачите и принципите, които се прилагат при създаването на военните стандартизационни документи.

В този документ са отразени принципите на стандартизацията и правилата за работа, които са в съответствие със Закона за национална стандартизация, Правилата за работа по националната стандартизация от Част 1 до Част 3 на Българския институт за стандартизация, Политиката на НАТО по стандартизация, Съюзните публикации на НАТО ААР-06 Речник на термините и дефинициите, използвани в НАТО, ААР-42 Речник на НАТО на термините и дефинициите в областта на стандартизацията и ААР-03 Разработване, поддържане и управление на стандартизационните документи на НАТО.

Правилата се прилагат в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

Правилата се състоят от следните части:

Част 1. Общи положения

Част 2. Построяване и изложение на заданията за разработване на военни стандартизационни документи. Структура и съдържание на военните стандарти и военните технически спецификации.

Част 3. Ред за разработване на военни стандартизационни документи.

Част 1 на Правила за работа по военна стандартизация заменят ВС 0-1:2007.

1. Обект и област на приложение

Тази част от Правилата за работа по военна стандартизация описва същността, организацията и дейността по военна стандартизация и определя целите, задачите и принципите при създаването и прилагането на Военните стандартизационни документи (ВСД) – Военни стандарти (ВС) и Военни технически спецификации (ВТС). Правилата определят единен ред за извършване на работата по военна стандартизация.

2. Познаване

В този документ са включени, чрез недатирани позовавания, предписания от други стандарти/документи, изброени по-долу, за които са валидни последните издания, включително измененията.

- БДС EN 45020 Стандартизация и свързаните с нея дейности. Речник на общите термини.
- Правила за работа по военна стандартизация. Част 2. Построяване и изложение на заданията за разработване на военни стандартизационни документи. Съдържание и структура на военните стандарти и военните технически спецификации.
- Правила за работа по военна стандартизация. Част 3. Ред за разработване на военни стандартизационни документи.
- Правила за работа по националната стандартизация. Част 1. Общи положения.
- Правила за работа по националната стандартизация. Част 2. Организация на дейността по стандартизация.
- Правила за работа по националната стандартизация. Част 3. Разработване, структура и оформяне на българските стандарти.
- ААР-06 Речник на термините и дефинициите, използвани в НАТО.
- ААР-42 Речник на НАТО на термините и дефинициите в областта на стандартизацията.
- ААР-03 Разработване, поддържане и управление на стандартизационните документи на НАТО.

3. Термини и определения

За целите на този документ се прилагат термините и определенията, дадени в Закона за националната стандартизация; Правилата за работа по военна стандартизация, Част 2 и Част 3; Правилата за работа по националната стандартизация, от Част 1 до Част 3; БДС EN 45020; ААР-06 Речник на термините и дефинициите, използвани в НАТО; ААР-42 Речник на НАТО на термините и дефинициите в областта на стандартизацията, както и следните термини и определения:

3.1. Военна стандартизация

Дейност по разработване, одобряване, издаване, прилагане, изменение и отмяна на военни стандартизационни документи във връзка с изпълнение на целите и задачите в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

3.2. Военни стандартизационни документи (ВСД)

Ведомствени стандартизационни документи, разработвани по реда на тези правила. ВСД биват военни стандарти (ВС) и военни технически спецификации (ВТС).

3.3. Военен стандарт

Военен стандартизационен документ, регламентиращ общо и повтарящо се във ведомството прилагане на правила, основни насоки или характеристики за дейности или техните резултати, за да се постигне оптимален ред в дадена съвкупност от обстоятелства.

3.4. Военна техническа спецификация

Военен стандартизационен документ, определящ детайлни технически изисквания, на които трябва да отговаря обектът на стандартизация (продукт, процес или услуга), които са в стадий на техническо развитие. Военната техническа спецификация не представлява Техническа спецификация по смисъла на ЗОП.

3.5. Стандартизационно споразумение на НАТО (STANAG)

Документ на НАТО, който отразява договореното съгласие на страните-членки за прилагане на стандарт, изцяло или частично, с или без резерви, за да се отговори на изискванията за оперативна съвместимост.

3.6. Стандартизационна препоръка на НАТО (STANREC)

Документ на НАТО, използван изключително в материалната област на стандартизацията, който изброява един или няколко стандарта на НАТО или други стандарти, отнасящи се до определена дейност на Алианса, несвързана с оперативната съвместимост.

3.7. Съюзна публикация (стандарт) на НАТО (NATO STD)

Документ на НАТО, обнародван в рамките на процеса по стандартизация в НАТО.

3.8. Свързан (поддържащ) документ към стандарт на НАТО (SRD)

Стандартизационен документ на НАТО, който улеснява разбирането и прилагането на един или повече съюзни стандарти.

3.9. Оперативна съвместимост

Способността да се действа съвместно, съгласувано, ефикасно и ефективно за постигане на тактически, оперативни и стратегически цели на Алианса.

4. Същност на военната стандартизация

Военната стандартизация определя съответстващите на съвременното равнище на развитие на науката и техниката оптимални норми, показатели, изисквания, правила, понятия и методи, които се използват при разработването, производството, експлоатацията, ремонта и съхраняването на продуктите.

Военната стандартизация се осъществява на ведомствено и международно ниво.

Системата за военна стандартизация на Министерството на отбраната (МО) включва военни стандартизационни документи и стандартизационни документи на НАТО, както и дейностите, свързани с тях.

5. Основни цели и задачи на военната стандартизация

5.1. Основни цели на военната стандартизация

5.1.1. Изграждане и поддържане на единна система по военна стандартизация, съвместима с принципите и методите на международните, европейските, националните изисквания и тези на НАТО.

5.1.2. Постигане и поддържане на оперативна съвместимост, необходима за достигане на изискваното ниво на отбранителни способности или оптимизиране на употребата на ресурси в оперативната, материалната и административната област.

5.2. Основни задачи на военната стандартизация

5.2.1. Да подпомага поддържането на постоянно ниво на качеството, надеждността и ремонтпригодността на продуктите.

5.2.2. Да поддържа постоянно и ефективно взаимодействие с международните, европейските, националните органи и тези на НАТО по стандартизация.

6. Принципи на военната стандартизация:

- използване на международни, европейски и национални стандарти във всички случаи, когато това е приложимо;
- прозрачност на военната стандартизация, основана на участие на експерти и максимална информационна достъпност;
- прилагане на военната стандартизация при придобиване на отбранителни способности.

7. Видове стандартизационни документи

7.1. Национални стандартизационни документи

7.1.1. Български държавни стандарти

Българските държавни стандарти се разработват на национално ниво или въвеждат европейски или международни стандарти.

7.1.2. Български стандартизационни документи:

- технически спецификации, технически доклади, ръководства - разработени на национално ниво;
- български стандартизационен документ, който въвежда техническа спецификация на Европейския комитет по стандартизация (CEN) и Европейския комитет по стандартизация в областта на електротехниката (CENELEC), технически доклад на CEN и CENELEC и ръководства на CEN и CENELEC;
- български стандартизационен документ, който въвежда техническа спецификация на Международната организация по стандартизация (ISO) и Международната електротехническа комисия (IEC), технически доклад на ISO и IEC и ръководства на ISO и IEC.

7.2. Военни стандартизационни документи:

- военни стандарти (BC);
- военни технически спецификации (BTC).

7.3. Стандартизационни документи на НАТО:

- стандартизационно споразумение на НАТО (STANAG);
- стандартизационна препоръка на НАТО (STANREC);
- съюзна публикация на НАТО (NATO STD);
- свързан (поддържащ) документ към стандарт на НАТО (SRD).

8. Прилагане и позоваване на стандартизационните документи

8.1. Прилагане на стандартизационните документи

Стандартизационните документи се прилагат задължително в случаите, когато:

- а) е налично позоваване в нормативен акт;
- б) е налично изискване в договор или позоваване в техническа спецификация по Закона за обществените поръчки (ЗОП).

ЗАБЕЛЕЖКА: Прилагането на стандартизационните документи на НАТО е в съответствие с националните отговори за ратификация на същите.

8.2. Познаване на стандартизационните документи

Познаването в нормативни актове, договори, ВСД, технически спецификации по смисъла на ЗОП и др. е с цел да бъде избегнато включване на подробни технически предписания в текстовете им и дублиране на технически изисквания.

ЗАБЕЛЕЖКА: Познаването се осъществява с пълното и точно изписване на абревиатурата, регистрационния номер и годината на регистрация на военния стандартизационен документ.

/ПРИМЕР: ВС 40077:1984; ВТС 107:2007/

9. Организация и изпълнение на дейностите по военна стандартизация в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия

9.1. Общи положения

Министърът на отбраната осъществява общото ръководство на дейностите по военна стандартизация в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

Ръководителите на структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия организират прилагането на стандартизационните документи в съответната област.

9.2. Институт по отбрана „Професор Цветан Лазаров”

Институтът по отбрана „Професор Цветан Лазаров” (наричан по нататък – Института), в изпълнение на чл. 5, ал. 2, т. 9 от ПМС № 54/2010 г., организира и координира дейностите по военна стандартизация в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия като:

- а) организира процеса по разработване, съгласуване, утвърждаване, регистриране, издаване, разпространение и съхранение на ВСД, както и тяхното преразглеждане, внасяне на изменения и обявяване за остарели и отмяна;
- б) организира и координира процесите по ратификация, одобряване и използване на стандартизационните документи на НАТО;
- в) организира дейността по създаване на одобрена българска военна терминология, формулирана на базата на стандартизационните документи на НАТО;
- г) участва с национални представители в Работните органи на Офиса на НАТО по стандартизация (NSO);
- д) координира участието на националните представители от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в Работните органи на NSO;
- е) координира участието на представителите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в Техническите комитети на Българския институт за стандартизация (БИС);
- ж) поддържа и актуализира базата данни в информационна система „Стандарт”;
- з) организира дейността на Постоянната работна група по стандартизация;

- и) организира дейността на Постоянната работна група по терминология;
- й) планира финансови средства за осигуряване на дейности по военна стандартизация;
- к) организира провеждането на международни експертни срещи в областта на военната стандартизация.

9.3. Постоянна работна група по стандартизация

Постоянната работна група по стандартизация (ПРГС):

- а) подпомага определянето на компетентните и заинтересовани структури за конкретни стандартизационни документи на НАТО;
- б) разглежда противоречиви или непълни становища на компетентните и заинтересовани структури за стандартизационни документи на НАТО;
- в) разглежда и приема проекти на военни стандартизационни документи – военни стандарти и военни технически спецификации;
- г) обобщава резултатите от извършен преглед на прилагането на стандартизационни документи на НАТО и за актуалност на военните стандартизационни документи.

Съставът на ПРГС и правилата за работа се определят от министъра на отбраната.

9.4. Постоянна работна група по терминология

Постоянната работна група по терминология (ПРТ) извършва:

- а) въвеждане в МО и БА на единна одобрена терминология, използвана в стандартизационните документи на НАТО;
- б) създаване на одобрена българска военна терминология, формулирана на базата на стандартизационните документи на НАТО ААР-06 „Речник на термините и дефинициите в НАТО”, ААР-15 „Речник на съкращенията, използвани в документите и публикациите на НАТО” и специализираните терминологични речници в различните функционални области;
- в) преглед и одобряване на работни преводи на български език на стандартизационни документи на НАТО в различни функционални области, извършени от експерти от структури на МО и БА.

Съставът на ПРТ и правилата за работа се определят от министъра на отбраната.

9.5. Експертен съвет

Експертен съвет (ЕС) може да се създава когато това е необходимо за подпомагане дейностите по осъществяване на военната стандартизация. Такива съвети са консултативни органи в Института и изпълняват конкретни дейности във връзка с военната стандартизация. Създаването им се извършва от директора на Института.

10. Основни дейности, свързани с военните стандартизационни документи

Основните дейности са разработване, съгласуване, утвърждаване, регистриране, издаване, разпространение и съхранение на ВСД, както и тяхното преразглеждане, внасяне на изменения, обявяване за остарели и отмяна. Те се извършват съгласно изискванията на Правила за работа по военната стандартизация Част 2 и Част 3.

11. Основни дейности, свързани със стандартизационните документи на НАТО

11.1. Ратификация на STANAG

Ратификацията е официална декларация, с която страна - членка на НАТО потвърждава съгласието си, с или без резерви, да изпълнява стандартизационно споразумение на НАТО.

11.2. Одобряване на STANREC

STANREC's се одобряват по „процедура на мълчаливо съгласие“ (“silence procedure”).

11.3. Процедура за ратификация на стандартизационните споразумения на НАТО и за одобряване на стандартизационните препоръки на НАТО

Процесите по разпространение, ратификация, прилагане, одобряване и използване на стандартизационните документи на НАТО в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия се осъществява съгласно процедура, определена от министъра на отбраната.

12. Взаимоотношения с външни звена, органи и организации по въпросите на стандартизацията

12.1. Общи положения

Взаимоотношенията с външни звена, органи и организации по въпросите на стандартизацията се организират от Института.

12.2. Взаимоотношения с Българския институт за стандартизация

12.2.1. Връзката с БИС се осъществява чрез доброволното и равноправно участие на представители от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в технически комитети (ТК) към БИС.

12.2.2. Ежегодно, след обявяването на списъка на учредените ТК, Институтът уведомява заинтересованите структури на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия за активните ТК и тяхната област на стандартизация.

12.2.3. Структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, след оценка за техническата целесъобразност, правят предложение пред Института за необходимостта от участие на техни представители в работата на ТК към БИС.

12.2.4. Институтът изготвя поименен списък с представителите за участие в ТК към БИС.

12.2.5. Одобреният списък на представители от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в ТК към БИС се обявява ежегодно със заповед на министъра на отбраната.

12.2.6. Представителите от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в ТК към БИС:

- а) провеждат политика, която е в интерес на отбраната на страната;
- б) информират Института за резултатите от своето участие и за достигнатия етап на разработване на националните стандартизационни документи, които представляват интерес за структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

12.3. Взаимоотношения с други организации в областта на военната стандартизация

Предметът, видът и начините на взаимоотношенията между структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия с други организации и юридически лица (по смисъла на Търговския закон) в областта на военната стандартизация се регламентират със заповеди на министъра на отбраната.

12.4. Взаимоотношения с Офиса на НАТО по стандартизация

12.4.1. Институтът изпълнява дейности по организация и координиране на участието на националните представители от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в органите на NSO.

12.4.2. Институтът ежегодно организира актуализиране на списъка на националните представители съгласно предложения на ръководителите на структурите.

12.4.3. При налагаща се промяна в списъка на националните представители, ръководителите на структурите писмено уведомяват директора на ИО като предлагат заместници.

12.4.4. Планирането на участието на националните представители в мероприятията на NSO се осъществява съгласно предложенията на ръководителите на структурите на базата на работната програма за календарната година и съобразно националните приоритети и ресурсни възможности.

12.4.5. Националните представители заявяват участието си в мероприятие след получаване на покана. Докладната записка за участие съдържа становище по въпросите от дневния ред на мероприятияето и се съгласува и от директора на ИО.

12.4.6. В случай че дневният ред на мероприятияето изисква национална позиция по определен въпрос, тя се изготвя от националния представител и съгласува с други структури, когато е необходимо. Изготвената и съгласувана национална позиция се прилага към докладната записка за участие.

12.4.7. До пет работни дни след провеждане на мероприятияето, националният представител изпраща в ИО копие от доклада за участие, който включва информация за статуса на разгледаните стандартизационни документи и за представените нови моменти в политиката на НАТО по стандартизация.

13. Обучение на специалисти

13.1. Участници в обучението

За нуждите по военната стандартизация може да се извършва обучение на специалисти, участващи в процеса по военна стандартизация, както следва:

- а) представителите от структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в ТК към БИС;
- б) националните представители от структурите на Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в работните органи на НАТО и ЕАО;
- в) членовете на работните групи, определени за разработване на ВСД;
- г) членовете на интегрираните проектни екипи за реализиране на инвестиционните проекти;
- д) други (представители на национални органи и организации и на търговски дружества).

13.2. Методи за обучение

Обучението се провежда чрез:

- а) краткосрочни курсове, организирани и водени от:
  - 1) специалисти от Института;
  - 2) ВА „Г. С. Раковски” и висшите военни училища;
- б) работни срещи със специалисти на национално и международно ниво.
- в) семинари и конференции.

14. Достъп до стандартизационните документи

14.1. Чрез информационна система „СТАНДАРТ“

14.1.1. В Автоматизираната информационна система (АИС)

ВСД и стандартизационните документи на НАТО, които не съдържат класифицирана информация, се публикуват и актуализират в система „Стандарт“ в АИС.

14.1.2. В уеб-сайта на Министерство на отбраната

„Каталог на стандартизационните документи на НАТО“ и „Бюлетин с военни стандартизационни документи“ се публикуват и актуализират в уеб-сайта на Министерството на отбраната www.mod.bg. Същите съдържат информация за актуалните издания и националните позиции за стандартизационните документи.

14.2. Други начини за достъп до стандартизационните документи на НАТО

14.2.1. В защитения уеб-сайт на НАТО

В защитения уеб-сайт на НАТО <https://nso.nato.int/protected> са достъпни стандартизационните документи на НАТО, съдържащи неклассифицирана информация. Оторизиран достъп се получава след одобряване на заявка, изпратена до администратора ѝ.

14.2.2. В публичния уеб-сайт на НАТО

В публичния уеб-сайт на НАТО www.nato.int са достъпни стандартизационни документи на НАТО, които са без класификация.

14.2.3. Достъп до стандартизационни документи, съдържащи класифицирана информация

Извършва се съгласно изискванията на Закона за защита на класифицираната информация и Правилника за неговото прилагане.